

2025-04-14

Socialdepartementet

SOU 2024:78

S2024/02115

Sundsvalls kommuns remissvar på Ett språkrav för språkutveckling

KS-2024-01304

Sundsvalls kommun är starkt kritisk till förslaget att införa ett språkrav i lag som styr vilka verksamhetsområden och yrken inom kommunen som omfattas av språkrav. Tillräckliga språkkunskaper är centralt för att säkerställa vård och omsorg av hög kvalitet, och kommunen har både prioriterat språkutvecklande insatser och beslutat om kriterier och krav för språkkunskaper inom äldreomsorgen. Det ser vi som ett mer framgångsrikt tillvägagångssätt än att reglera i lag.

Sundsvalls kommun vill ha kvar sin självbestämmanderätt

Sundsvalls kommuns största invändning är att förslaget tar ifrån Sundsvalls kommuns självbestämmanderätt kring vilka verksamhetsområden och yrkesgrupper inom kommunen som har behov av språkhöjande insatser. Att kommunen själv får bestämma vem, vad och hur språkhöjande insatser sker är en grundförutsättning för att kommunen som arbetsgivare ska kunna vara snabbfotad och agil för att kunna säkra rätt kompetens.

Lagregleringar är inte lösningen

För Sundsvalls kommun som arbetsgivare, och andra arbetsgivare, finns det redan ett mycket starkt eget incitament att arbeta med språkutveckling för medarbetare utan att regleringar i lag är nödvändiga. Inget får bli fel i verksamhetsutövningen på grund av språkförbistringar som kan få allvarliga konsekvenser för dem vi är till för.

Tidsramen

Sundsvalls kommun ser tidsramen för införandet av språkravet från 1 januari 2026 som helt orimligt. Det ger kommunerna som arbetsgivare väldigt kort tid på sig att förbereda för att uppnå lagkravet.

Risk att regleringen försvårar kommunens pågående arbete

Sundsvalls kommun arbetar redan aktivt med språkutveckling för medarbetare där behov finns. Sundsvalls kommun har bland annat beviljats medel från Omställningsfonden för att arbeta med

språkutvecklande insatser inom fyra förvaltningar, inte enbart inom äldreomsorgens verksamhet. Sundsvalls kommun önskar fortsätta på inslagen väg och ser att det finns en risk med att regleringar i lag om språkrav kan påverka kommunens påbörjade arbete negativt.

Lagkravets begränsning till äldreomsorgen

Att språkravet begränsas till äldreomsorgen innebär att det kommer ställas olika språkrav inom olika verksamheter, även inom samma förvaltning. På sikt skulle kunna leda till att språkproblematiken flyttar från ett verksamhetsområde till ett annat.

Incitamentet för differentiering av arbetsuppgifter skulle minska

Sundsvalls kommun delar inte synen att det föreslagna språkravet Gers B2 är en lämplig nivå att sträva mot för samtliga arbetsuppgifter. Detta då det skulle kunna inverka negativt på kommunens möjlighet att differentiera arbetsuppgifter då vissa serviceuppgifter kräver lägre språklig kompetens. Det behöver vara möjligt för kommunen som arbetsgivare att inte ha samma krav på språk för samtliga yrken inom omsorgen. Vissa serviceuppgifter kräver inte lika hög språklig kompetens som andra mer kvalificerade arbeten.

Sundsvalls kommun anser att om språkravet går igenom bör språkravet inte omfatta **all** omsorgspersonal oavsett om de arbetar nära brukare eller inte. Om det införs ett språkrav bör det endast omfatta yrken som är brukarnära. Bedömningen om vad som anses vara brukarnära eller inte bör kommunen själv kunna besluta om.

Otydliga konsekvenser och uppföljning

Det är otydligt vad konsekvenserna för både arbetsgivare och medarbetare blir i olika situationer. Exempelvis om medarbetare efter genomförda insatser inte klarar av den utpekade språknivån. Det är inte rimligt att konsekvenserna för arbetsgivarna är otydliga i detta fall. Det framgår att uppföljningar ska ske av ett antal myndigheter, men innehållet i uppföljningarna och konsekvenserna av uppföljningarna vid ej uppnådda språkrav framgår inte.

Ökad administration för chefer

Sundsvalls kommun ser en stor risk att språkravet kommer skapa omfattande administration, framförallt för chefer inom äldreomsorgen. Sundsvalls kommun arbetar för att minska administrationen för chefer och detta går emot kommunens ambition. Kommunen ser även en risk för omfattande administration kopplat till uppföljning.

Förskjutning av utbildningsansvar

Förslaget innebär en förskjutning av utbildningsansvar från utbildningsväsendet till kommunen som arbetsgivare (chefer) inom

äldreomsorgen som saknar resurser och kompetens för denna typ av arbete. Ansvaret för utbildning måste vara kvar inom utbildningsväsendet. Det finns också en risk att äldreomsorgen blir en utbildningsarena för språk även för personer som inte har något intresse av att arbeta inom vård och omsorg.

Privata utförare

Sundsvalls kommun vill betona betydelsen av att etablera ett robust system för uppföljning av hur privata arbetsgivare implementerar och efterlever det föreslagna språkkravet.

Ekonomiska konsekvenser

Det kommer att vara helt nödvändigt med statligt stöd för att genomföra utredningens förslag. Om utredningens förslag verkställs måste statsbidraget kunna användas till olika typer av språkutvecklande insatser. Sundsvalls kommun är kritisk till att utredningen inte klargör hur länge kommuner kommer att kunna beviljas statsbidraget. Det finns en risk i att statsbidraget kommer upphöra och att Sundsvalls kommun trots detta ändå förväntas fortsätta bekosta detta utan ersättning.

Otydligheten i hur länge kommunen kommer att kunna beviljas statsbidrag är en avgörande del i varför kommunen är emot utredningens förslag.

Sundsvalls kommun ser en risk i att statsbidraget inte kommer täcka de kostnader som uppstår. Detta kan starkt påverka kommunens verksamhet där det finns risk för underskott, innebärande att den kan bli sparbeting på andra viktiga verksamheter.

Sundsvalls kommun är enbart positiv till statsbidraget under förutsättning att kommunen själv kan bestämma vilka, när och hur språkhöjande insatser genomförs och att detta inte innebär omfattande administration. Detta ska ses mot bakgrund att det redan idag är möjligt att ansöka om medel för språkhöjande insatser via Omställningsfonden.

Niklas Säwén
Kommunstyrelsens ordförande
Sundsvalls kommun

Sundsvalls kommun

Postadress: 851 85 Sundsvall. Besöksadress: Norrmalmsgatan 4.
Telefonväxel 060-19 10 00. www.sundsvall.se